

NIEUWSBRIEF

Dit is de laatste nieuwsbrief voor de zomer. U leest hierin over een aantal gebeurtenissen die nu en in de komende maanden plaatsvinden. Veel van deze aankondigingen vindt u ook op onze website.

Het bestuur van Twentse Erven is inmiddels nog druk aan het zoeken naar nieuwe bestuursleden. Ook daarover kunt u in deze nieuwsbrief meer lezen. Het werk voor het agrarisch erfgoed spreekt vele mensen aan, niet alleen omdat ze zelf op een boerderij wonen of willen gaan wonen, maar ook omdat ze zien hoe belangrijk behoud en herbestemming zijn voor een fraai en herkenbaar buitengebied. Het aantal karakteristieke Twentse boerderijen neemt helaas nog steeds af. Wat er nog is kan door zinvolle herbestemming nog jaren mee.

Dus: als u tijd en zin hebt en een bestuurlijke rol in de stichting spreekt u aan: neem contact op via het algemene e-mailadres.

Knooperven!

De donateursdag 2016 die wordt gehouden op zaterdag 2 juli aanstaande (vanaf 12.00 uur) is toegankelijk voor iedereen die interesse heeft voor de ontwikkelingen van knooperven. Dus ook voor mensen die geen donateur zijn. Er is nog plaats, meldt u aan nu het nog kan!

Knooperven zijn in Twente – en in de rest van Nederland – geen nieuw verschijnsel. Al een aantal jaren worden plannen gemaakt en uitgevoerd om bestaande boerenerven waar het agrarisch gebruik stil is komen te liggen, om te vormen tot een aangename woonplek voor meerdere huishoudens. Een deel van de agrarische bebouwing wordt daarbij vervangen door moderne woningen. De nadruk ligt op de architectuur die goed past bij het landelijke karakter. Ook de sfeer van het erf met diverse gebouwen dicht bij elkaar, blijft idealiter in stand. De sociale samenhang vormt een belangrijk aspect. Inmiddels zijn er al enkele meer of minder geslaagde voorbeelden in Twente gerealiseerd en plannen voor nieuwe knooperven komen op meerdere locaties van de grond.

Tijdens deze donateursdag komen diverse voorbeelden van knooperven aan de orde. Het wordingsproces, de valkuilen en de ervaringen

worden van verschillende kanten toegelicht en getoond.

De Helle
Landgoed Weldam

Het fenomeen knooperven is een voor de herbestemming van historische boerderijen belangrijk onderwerp. Het zal velen aanspreken. Deze dag wordt georganiseerd in het buitengebied bij Diepenheim. Bezocht worden twee voorbeelden van knooperven: boerderij De Helle op het Landgoed Weldam, knooperf in ontwikkeling, en het Erve Nijland, al enige jaren bewoond, op het landgoed Nijenhuis-Westerflief. Het programma omvat tevens een tweetal interessante inleidingen en bovendien is er alle gelegenheid om met elkaar van gedachten te wisselen.

Voor het gedetailleerde programma en het speciale aanmeldformulier: [zie onze website](#).

Subsidieronde Buurten in Beeld afgesloten

Na een succesvol afgerond hersteljaar 2015, was er ook in 2016 de mogelijkheid voor Twentse erf-eigenaren een aanvraag in te dienen om in aanmerking te komen voor een herstelsubsidie. Gezien de hoeveelheid aanmeldingen bleek wel dat de naamsbekendheid van de boerderijstichting Twentse Erven gegroeid is. 34 aangemelde projecten werden onderzocht en na zorgvuldige toetsing aan de voorwaarden bleken 25 daarvan in aanmerking te kunnen komen voor eventuele subsidie. Vorig jaar konden 26 erf-eigenaren met een bijdrage in de herstelkosten worden bijgemaakt.

Al de 34 erven werden bezocht door één van de twee bouwdeskundigen, Philip Heitkamp en Rob Hazelhoff. Bij deze bezoeken viel vooral het enthousiasme van de eigenaren op en de manier waarop ze begaan zijn met het boeren-erf en de Twentse cultuur.

De werkzaamheden die worden uitgevoerd zijn van verschillende aard, zoals het herstellen van de niendeuren, het vervangen van het rieten dak of restaureren van een schaapskooi. Dit jaar was er ook de mogelijkheid om een aanvraag te doen voor het herstel van erf-inrichting en -beplanting (de zgn. groene elementen). Dat werd erg positief ontvangen. Vooral onderhoud van boomgaarden en het herstellen van een wal (o.m. met knotwilgen) kwamen veel voor. Ook op de vraag of men mee wil werken aan de Twentse Ervendag of aan vermelding op de Digitale ervenkaart werd vaak met "ja" geantwoord.

Al met al betekent dit dat deze subsidiemogelijkheid drempelverlagend is gebleken en dat mede hierdoor wél tot onderhoud en herstellen wordt besloten. Ook voor de toekomst is het erg belangrijk dat Twentse Erven zich op deze manier blijft inzetten om het Twents agrarisch erfgoed te behouden. Daarbij is het contact met de Provincie erg belangrijk, met name om het besef en de noodzaak van herstel en onderhoud onder de aandacht te houden en waar mogelijk te versterken.

Sint Joapik in Markelo!

Onder het motto "Sint Joapik, Markelo, Machtig Mooi" organiseert Maarkels Landschap zaterdag 23 juli aanstaande een unieke landdag. De landdag vindt plaats op een bijzondere, historische plek: de op een knooppunt van oude wegen, onder de rook van Markelo gelegen Herberg De Pot.

Op deze landdag staan traditionele landbouwproducten zoals het graan, het meel en het brood centraal. Ook is er informatie in beeld en geluid over de diverse haast-vergeten landbouwtechnieken. Er zijn kraampjes waar de lokale streekproducten kunnen worden geproefd en gekocht.

Maarkels Landschap en een groot aantal andere historisch-culturele organisaties presenteren zich. Binnen kunt u kennismaken van het werk van diverse stichtingen en verenigingen op het gebied van het cultureel erfgoed. Buiten zijn er allerlei demonstraties op het gebied van landbouw, landbouwproducten en natuurbeheer. Deze landdag is een zeer aan te bevelen uitje voor iedereen die het plattelandleven een warm hart toedraagt. U zult versteld staan wat

er in onze eigen streek allemaal nog verbouwd en geproduceerd wordt.

Zie voor de verschillende presentaties [de website](#).

De toegang voor de Sint Joapik landdag is gratis. Een vrije gift wordt zeer op prijs gesteld. De inkomsten worden gebruikt om de kosten van de dag te dekken en voor het produceren en uitgeven van een boekje over de schaapkooi in Markelo.

Onderzoek erf Het Sandink

In 1975 is de boerderij op erf Het Sandink aan de Zandinksweg 6a in de buurtschap de Huurne bij Wierden afgebroken. De boerderij was in verval geraakt en is in de jaren daarna vervangen door een grote schuur. Nu, 40 jaar later, bestaat de kans dat de boerderij op de oude plek wordt herbouwd. Door de gemeente Wierden is aan Twentse Erven advies gevraagd. Twentse Erven heeft actief lid van de stichting, Philip Heitkamp van restauratie-adviesbureau Anno 1998 uit Oldenzaal, gevraagd om de door de gemeente gestelde onderzoeksvraag uit te werken. Het onderzoek biedt een kader en

Het Sandink
omstreeks
1975

aanknopingspunten waarbinnen de streekeigen kenmerken van de voormalige boerderij met bijgebouwen gewaarborgd worden. De criteria zullen houvast bieden bij de ontwerp-opgave voor de her- of nieuwbouw van dit oude erf.

Boerenerven in Twente

De boerenerven in het oostelijke en westelijke deel van Twente hebben een veelheid van kleine en grote gebouwen, met opgaande beplanting van diverse bomen en struiken. De erven in

de later ontgonnen landschappen zijn meer 'rechtlijnig' van opzet. Deze hebben veelal minder bijgebouwen en een meer open karakter. In het westelijk deel van Twente, waar het buurtschap de Huurne is gelegen, komt een mengeling van West-Twentse en Sallandse kenmerken voor. Daken hebben hier een combinatie van pannen en riet en in de dakvorm zit vaak een wolfseind.

De erven in Twente en Salland liggen doorgaans aan de randen van hoger gelegen zandruggen of stuwwallen of aan de rand van essen en kampen in de nabijheid van lagergelegen wei- en hooilanden. Ze liggen in linten, clusters en zwermen, veelal met de achterzijde naar de weg of de akker. Het landschap en de erven hebben een besloten aanzicht door singels, houtwallen, erfbossen, erfbeplanting, etc. De erven hebben een hechte relatie met het omringende landschap, bijvoorbeeld door hun ligging aan de rand van open essen.

Twentse boerderijen vallen onder het hallehuis-type en hebben als basis een rechthoekige plattegrond. Doorgaans hadden boerderijen een lengte van zo'n 5 à 6 gebond wat neerkomt op zo'n 15 tot 20 meter. Bij de oude Twentse boerenerven lagen de bijgebouwen vaak verspreid op het erf. Bij jongere erven (ontginingsboerderijen) zie je de gebouwen meer in lijn met elkaar staan.

Bijgebouwen die we op de erven in Twente tegenkomen zijn: veeschuren, kapschuren, wagenloodsen, kapbergen, kook- of bakhuizen, kippenschuren en schaapskooien.

Oude boerenerven in de Huurne

Als we de kaarten van 1811 tot 1834 in en om de Huurne bestuderen, komen we een aantal grote boerenerven tegen. Genoemd worden Altingh, Hofhuis, Vrijlink, Gooslink, Westerik en Veldhuis. Verder de erven Beernink, Roelvink, Gierveld en Sandink. Dit waren veelal gewaarde erven. Boeren van gewaarde erven hadden stemrecht in de zgn. markerichtersvergaderingen.

Deze oude boerderijen lagen veelal met het nien-end naar de weg toe gekeerd. Dat was logistiek praktisch, alleen al vanwege het opslaan van de oogst en de afvoer van mest. De

boerderijen waren lang en rechthoekig van vorm en hadden een onderschoer, terugliggende niendeuren in de achtergevel.

Boerderij het Sandink

Erve het Zandink/Ten Sande wordt al genoemd in het schattingsregister van 1475. Op de kadastrale kaarten van 1811 tot 1834 zien we de plattegrond van de boerderij. Net als bij veel boerderijen in deze periode, toont de plattegrond een onderschoer aan het nienend en een bovenkamer aan het voorhuis. Waarschijnlijk hadden de boerderijen in deze streek deze kenmerken al in de 18e eeuw. Na 1700 werden veel bovenkamers aan boerderijen gebouwd.

Op deze manier hadden de oude boer en boerin een eigen plek, terwijl de jonge boer in de boerderij ging wonen. Als we foto's bestuderen van boerderijen die in de jaren 60 door boerderijkenner Herman Hagens zijn gemaakt, zien we nog veel van deze streekeigen kenmerken.

In de 20e eeuw zijn veel bovenkamers, ook wel endskamers genoemd, al verdwenen. Het onderschoer hield het langer uit, maar in de 20e eeuw werden de niendeuren al vaak voorin de gevel geplaatst om zo meer ruimte te creëren in de boerderij. De kenmerkende hoefijzervorm verdween hierdoor. Dit was ook het geval bij Het Sandink.

Mogelijke herbouw van de "oude" boerderij

De gemeente Wierden, die voor advies bij Twentse Erven aanklopte, was zeer te spreken over de wijze waarop het onderzoek is uitge-

voerd. Ook de opdrachtgever en de architect waren enthousiast over de uitkomsten van het onderzoek. Het biedt hen houvast bij de ontwerpopgave die er nu ligt.

Voordat herbouw van de boerderij mogelijk is, moet eerst het bestemmingsplan worden aangepast. Bij dit bestemmingsplan hoort een beeldkwaliteitsplan. In het beeldkwaliteitsplan worden de opgestelde voorwaarden voor de vormgeving en materiaalgebruik van de bebouwing vastgelegd. Ook de landschappelijke inpassing wordt hierbij belicht.

Wellicht herrijst over niet al te lange tijd de "oude" boerderij op het Sandink in de Huurne.

Philip Heitkamp - mei 2016

Oproep

Het bestuur van de stichting Twentse Erven heeft versterking nodig en roept geïnteresseerden op om zich aan te melden.

Het bestuur van de stichting bestaat uit 8 mensen, twee ervan hebben hun lidmaatschap beëindigd: Mirjam Gram en Ewoud van Arkel. Er is dus behoefte aan nieuwe bestuurders

In het bestuur zijn de taken goed verdeeld: enkele bestuurders houden zich bezig met het project Buurten in Twente respectievelijk Buurten in Beeld, anderen organiseren de bijeenkomsten voor de donateurs en de Twentse Ervendag. Ook is er een bestuurslid dat de communicatie voor zijn rekening neemt (nieuwsbrieven, sociale media, perscontacten en het onderhoud van de website). Voor dit laatste wordt iemand gezocht die dit soort werk leuk vindt en er liefst ook enige ervaring mee heeft.

Het bestuur vergadert ongeveer zes keer per jaar, meestal in Losser.

Hebt u interesse stuur dan een [e-mailbericht](#).

Publicaties

In december jl. kwam het boekje *Buurten in*

Twente, Verhalen achter de niendeure uit. Een verzameling verhalen opgetekend door Gerrit Dannenberg en voorzien van sfeervolle foto's.

Er zijn nog exemplaren beschikbaar. Om te bestellen, [klik hier](#).

Het samen met Het Oversticht ontwikkelde mini-boekje over de belangrijkste fasen in herbestemmings- en transitieprojecten, is ook nog verkrijgbaar. Het boekje beschrijft de drie hoofdstappen: formuleer *het idee*, stel *het plan* op en ga *aan de slag*.

U kunt het boekje bekijken via [deze link](#). Papieren exemplaren zijn gratis te verkrijgen door een emailberichtje te sturen aan info@twentse-erven.nl.

De stichting Twentse Erven zet zich in voor het bevorderen van het behoud van historische boerderijen, interieurs, bijgebouwen en erven in Twente

Het bestuur van de stichting bestaat uit Michael Sijbom (voorzitter), Jos Hövels (penningmeester), Jan Willem van Beusekom (secretaris), Ben Haarhuis, Gerard Hazewinkel en Rob Hazelhoff

Contact via e-mail: info@twentse-erven.nl of via de website: www.twentse-erven.nl

De activiteiten van de stichting worden mede mogelijk gemaakt door:

U ontvangt deze nieuwsbrief omdat uw e-mailadres is opgenomen in het relatiebestand van de stichting Twentse Erven. Mocht u voor de toekomst geen prijs meer stellen op toezending van volgende edities van de nieuwsbrief, stuurt u dan een bericht aan info@twentse-erven.nl.